

opusdei.org

Ako vo filme: Retrospektíva jedného života

V posledných okamihoch života svätého Jozefa si svätý patriarcha spomína na dobrodružstvá, ktorým čelil po boku Márie a Ježiša.

24.02.2025

Môžeme si predstaviť, že Jozef už nevládze a že napriek svojim snahám pokračovať v práci v dielni sa neudrží na nohách. Ježiš rýchlo zavolá Máriu a spoločne ho podopru

a odnesú do postele. Ježiš zostáva stále pri ňom. Jozef sa nakoniec preberie a prvé, čo urobí, je, že sa pozrie na svoju manželku. Lútuje, že sa blíži chvíľa, keď ju bude musieť opustiť. A v mysli mu možno ožíva ten dávny okamih, keď sa obával, že ju už nikdy neuvidí.

Vidieť očami Boha

Stalo sa to krátko po zasnúbení. Mária sa chystala navštíviť svoju sesternicu Alžbetu, ktorá čakala dieťa. Jozef zostal v Nazarete, aby pripravil dom, v ktorom mali žiť. Až do toho momentu o ňom vieme len málo – pravdepodobne viedol obyčajný život. Evanjelium nám poskytuje niekoľko údajov: pochádzal z domu Dávida a bol zasnúbený s pannou menom Mária (porov. Lk 1,27). Tiež nám prezrádza niečo o jeho povahe: bol to spravodlivý muž (porov. Mt 1,19). Práve toto Jozefa odlišovalo. Bol

mladý, no už bol známy ako spravodlivý: objavil hodnotu Božieho zákona ako smerovku pre svoj život. Usiloval sa, aby jeho konanie, spôsob myslenia a chápania reality zodpovedali tomu, čo Boh zamýšľal pre človeka a svet. Naučil sa, že dôverovať Bohu znamená budovať život na pevných základoch.

„Jeho plnenie Božej vôle nie je ani rutinné ani formalistické, ale spontánne a hlboké. Zákon, podľa ktorého žil každý praktizujúci Žid, nebol preňho len jednoduchou zbierkou zákonov alebo chladným súborom predpisov, ale vyjadrením vôle živého Boha. Preto dokázal rozpoznať Pánov hlas, keď sa naňho tak neočakávane a prekvapujúcim spôsobom obrátil.“^[1] —

Zrazu však jeho život zasiahol silný otras – Mária sa vrátila od svojej príbuznej a bola tehotná. Radosť zo stretnutia po dlhom čase sa zmiešala

s nemalým nepokojom. Nerozumel tomu, čo videl, ale pretože bol spravodlivý a blízko k Bohu, môžeme predpokladať, že sa snažil hľadiť na veci Jeho očami: možno dokázal vnímať Božiu prítomnosť v Márii. Uvedomoval si, že táto žena je výnimočná.

Ocitol sa však v situácii, v ktorej nevedel, čo robiť. Na jednej strane mu zákon zakazoval prijať dieťa, ktoré nebolo jeho, na druhej strane mu čistota Márie – o ktorej nepochyboval – a láska k nej bránili verejne ju obviňovať. Možno dlhé hodiny hľadal riešenie, až našiel jedno: „Rozhodol sa potajomky ju prepustiť“ (Mt 1,19). Snáď zamýšľal odísť bez toho, aby o tom niekto vedel, aby hanba dopadla na neho a nie na Máriu. Už sa rozhodol. Určite ho trápila myšlienka, že ju už nikdy neuvidí, ale vedel, že takto ju aspoň uchráni. A tak nakoniec dokázal zaspať.

Dať meno

Predstavujúc si posledné okamihy života svätého patriarchu, opäť vidíme Jozefa po boku Márie. Obracia sa k nej a prosí ju, aby ho neopustila. Zároveň ju žiada o odpustenie za chvíle, keď má pocit, že jej nevedel lepšie slúžiť, a za bolesť, ktorú prežíval, keď spočiatku nedokázal pochopiť, čo sa stalo, keď ju videl tehotnú. A akoby to Panna Mária ešte nevedela, Jozef jej rozpráva, čo sa mu tej noci prihodilo.

Zaspal potom, čo urobil ťažké rozhodnutie, ktoré mu však prinieslo pokoj. Vtedy sa mu zjavil anjel Pána a povedal mu: „Jozef, syn Dávidov, neboj sa prijať Máriu, svoju manželku, lebo to, čo sa v nej počalo, je z Ducha Svätého“ (Mt 1,20). Boh tým ukončil Jozefovu skúšku. Mohol zasiahnuť skôr a ušetriť im obom veľa utrpenia – Jozefovi úzkosť z toho, že nerozumel a nevedel, čo

robiť, a Márii bolesť, ktorú jej spôsobovalo vedomie, v akej situácii sa jej manžel ocitol. No vo svojej prozreteľnosti Boh dopustil, aby Jozef premýšľal a modlil sa, hľadajúc riešenie. Takto často koná – nechce nás nahradiť, ale podporuje nás svojou milosťou, aby naša inteligencia rástla a dokázala čeliť problémom. „Ak sa niekedy zdá, že nám Boh nepomáha, neznamená to, že nás opustil, ale že nám dôveruje. Dôveruje v našu schopnosť niečo naplánovať, vymyslieť, nájsť riešenie.“^[2]

Anjel pokračoval: „Porodí syna a dáš mu meno Ježiš, lebo on vyslobodí svoj ľud z jeho hriechov“ (Mt 1,21). Práve v tomto momente Jozef dostáva poslanie, ktoré dá jeho životu nový smer. Jeho plány sa úplne menia. Boh nechce, aby odišiel, ale aby prijal svoju úlohu – dať meno Bohu, ktorý sa stal človekom, teda byť jeho otcom. A od tej chvíle tento

tesár prevezme zodpovednosť za starostlivosť o Ježiša a Pannu Máriu.

Ohromné dobro

Jozef si stále pamätá radosť, ktorú pocítil po tom sne. Ani Mária nezabúda na chvíľu, keď ju prijal za svoju manželku a keď spolu museli čeliť nečakanej ceste do Betlehema. Spoločne si spomínajú na detaily tejto púte: keď nenašli miesto v hostinci, na maštal', v ktorej strávili noc, na pastierov a na tých mudrcov z Východu, ktorí prišli uctievať Dieťa... Predstavme si, že v tej chvíli vstupuje Ježiš do izby. Jozef a Mária sa naňho pozrú a nemôžu si nespomenúť na tie okamihy úzkosti, keď si mysleli, že ich životy sú vo vážnom nebezpečenstve.

Bola to výnimočná noc. Karavána tiav sa objavila pri ich prístreší. Traja muži, ktorí pôsobili dôležite, sa poklonili Dieťaťu a priniesli mu tri vzácne dary: zlato, kadidlo a myrhu.

Jozef si určite premietal udalosti posledných dní, až kým ho nepremohol spánok. Vtedy sa opäť odohrala scéna, ktorá mu už bola známa: „Anjel Pána sa Jozefovi zjavil vo sne a povedal: ‚Vstaň, vezmi so sebou dieťa i jeho matku, ujdí do Egypta a zostaň tam, kým ti nedám vedieť, lebo Herodes bude hľadať dieťa, aby ho zmárnil ‘“ (Mt 2,13).

Tentoraz však boli jeho pocity iné. Po prvom zjavení anjela sa zobudil naplnený pokojom, pretože vedel, že nemusí Máriu opustiť. No teraz sa prebudil so strachom. Ježišov život bol v ohrození a nebolo času nazvyš. Bez ohľadu na neskorú hodinu a vyčerpanie po náročnom dni „vstal, v noci vzal dieťa i jeho matku a odišiel do Egypta“ (Mt 2,14).

Jozef si nedoprial žiadny odpočinok, kým sa nedostal do bezpečnej oblasti. Vedel, že to, čo robí, je súčasťou poslania, ktoré mu bolo

zverené. V istom zmysle to bola prirodzená dôslednosť jeho „áno“ Bohu. Namiesto toho, aby sa cítil frustrovaný, chápal, že Boh nesľubuje pohodlný život, ale život schopný konať veľké dobro tým, ktorí sú ochotní trpieť pre lásku, ktorá stojí za to. No Jozef sa neobmedzil len na pasívne znášanie ťažkostí, ktoré sa mu postavili do cesty. Čelil im s radosťou, pretože vedel, že plní dobré poslanie, ktoré mu Boh zveril. Práve vedomie, že bol vyvolený starať sa o Pannu Máriu a Dieťa, mu pomáhalo prekonávať únavu a nečakané prekážky s obnovenou nádejou a šťastím. Sám zakúsil, že „úprimne sa odovzdať v službe iným je také účinné, že to Boh odmení pokorou plnou radosťou“.^[3]

Služobník spásy

V tých posledných chvíľach Jozefa si môžeme predstaviť, že Ježiš a Mária sú neustále pri ňom a starajú sa o

všetko, čo potrebuje. Panna Mária mu pripraví niečo na posilnenie, no je to márne – jej manžel sotva môže zjesť čo i len sústo. Ježiš mu medzitým ďakuje za to, akým bol dobrým otcom, a za všetko, čo sa od neho naučil. Spoločne si spomínajú na ten prvý deň v dielni, na rozhovory cestou do synagógy, na cesty do Jeruzalema... Jozef sa cíti čoraz slabší, no vďaka starostlivosti Ježiša a Márie sa mu bolesť postupne zmierňuje. Nemôže si predstaviť krajší koniec – obklopený dvoma osobami, ktoré na tomto svete najviac miluje. Pre ne sa obetoval v najťažších chvíľach, ale aj v obyčajnej každodennosti nazaretských rokov.

Po nespočetných cestách a prekonaných prekážkach sa Svätá rodina napokon usadila v meste Nazaret. „Tam chlapec rástol a mocnel, plný múdrosti, a Božia milosť bola na ňom“ (Lk 2,40). O Jozefovi v tomto období vieme len

málo. Boli to roky, počas ktorých naďalej plnil svoje poslanie. Už nemusel ochraňovať Dieťa a Máriu pred veľkými nebezpečenstvami – jeho starostlivosť sa stala každodennejšou, podobnou tej, akú prežívali bežní otcovia jeho doby. Pracoval usilovne, aby zabezpečil rodinu, a zároveň sa venoval výchove Ježiša.

Čo sa mohol Boží Syn naučiť od tesára? Počas tých rokov skrytého života Jozef učil Ježiša poslušnosti voči rodičom, ako prikazuje Boží zákon. Ako dieťa sa od svojho pozemského otca naučil prijímať veci také, aké sú. Jozef nebol mužom, ktorý by sa podvolil osudu – on prijal život, ktorý mu Boh ponúkol, aj keď sa veľmi odlišoval od jeho pôvodných plánov. „V našom živote sa mnohokrát stanú veci, ktorých význam nechápeme. Našou prvou reakciou je často sklamanie a vzburá. Jozef necháva bokom svoje vlastné

myšlienky, aby prijal sled udalostí, a hoci sa mu zdajú tajomné, prijme ich, preberie za ne zodpovednosť a urobí ich súčasťou vlastného príbehu. Ak sa nezmierime s vlastným príbehom, nedokážeme urobiť ani nasledujúci krok, pretože stále budeme rukojemníkmi našich očakávaní a následných sklamaní.“^[4] —

Ako takmer každé dieťa, aj Ježiš sa učil, čo znamená láska, vo svojom vlastnom domove. Jozef nemal potrebu ovládať ho, ale nechal ho slobodne milovať a robiť vlastné rozhodnutia. Jeho láska nebola dusivá – vedel dať Ježiša a Máriu do centra svojho života a miloval ich takých, akí boli.

To všetko ukazuje, že Jozef „bol Bohom povolaný, aby priamo slúžil osobe a poslaniu Ježiša prostredníctvom svojho otcovstva; týmto spôsobom spolupracoval na plnosti časov v tajomstve vykúpenia

a stal sa skutočne „služobníkom spásy““.^[5]

* * *

Jozefove bolesti sa vracajú v posledných hodinách pred smrťou. Tvárou v tvár jej neodvratnosti nemôže potlačiť určitý strach, no nie ani tak zo smrti samotnej, ako skôr z toho, že musí opustiť Ježiša a Máriu. A tak, hľadiac na nich a milujúc ich, svätý Patriarcha vydýchne naposledy.

Mária a Ježiš zavinú Jozefovo telo do plátna a pomažú ho voňavými masťami. Spolu s priateľmi a susedmi ho odprevadia k hrobu, kde ho uložia na posledný odpočinok. Keď sa pohrebné obrady skončia, smútočný sprievod sa vracia domov, kde na nich bolestne čaká najsvätejšia Panna. Nedokáže skryť žiaľ nad stratou Jozefa, no nachádza útechu v objatí svojho Syna.

[1] Sv. Josemaría, *Íst' s Kristom*, č.41.

[2] Pápež František, *Patris Corde*, č.5.

[3] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č. 591.

[4] Pápež František, *Patris corde*, č.4.

[5] Sv. Ján Pavol II., *Redemptoris custos*, č.8.

José María Álvarez de Toledo

pdf | document generated
automatically from <https://opusdei.org/sk-sk/article/ako-vo-filme-retrospektiva-jedneho-zivota/> (25.03.2025)